

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Jsou ohroženy splátky bankovních úvěrů odpůrčí žalobou?

V insolvenčních řízeních je úvěrové financování dlužníků takřka všudypřítomným jevem. Se vzrůstajícími finančními problémy dlužníci volí různé přístupy. Zjednodušeně lze rozdělit jejich přístup na „strkání hlavy do písku“ bez jakékoliv komunikace s bankou, nebo podle možnosti čas od času uvolní nějakou splátkou a předají nějaké informace. Bankovní úvěrová dokumentace zpravidla dlužníku nedává volbu a smluvně je mu uložena celá řada povinností sankcionovaných smluvními pokutami. Mezi těmito povinnostmi zpravidla nechybí povinnost předkládat bance ekonomické výkazy, které bance umožní vyhodnotit situaci u dlužníka a případně na ni reagovat.

Jak se má banka zachovat v nastíněné situaci, kdy dlužník je v ekonomických problémech, ale bance uhradí splátku úvěru? Vystavuje se banka riziku, pokud splátku přijme?

Nejprve je nutné klasifikovat samotnou platbu – splátku úvěru. Soudní praxe je již ustálena v závěru, že bankovní převod finančních prostředků určených k úhradě dluhu je právním (solučním^[1]) úkonem napadnutelným odpůrčí žalobou podle § 239 insolvenčního zákona^[2].

Úhradu dluhu je pak třeba poměřovat ustanovením § 241 insolvenčního zákona, které definuje skutkovou podstatu zvýhodňujícího právního úkonu. Ten je v uvedeném ustanovení definován jako *právní úkon, v jehož důsledku se některému věřiteli dostane na úkor ostatních věřitelů vyššího uspokojení, než jaké by mu jinak náleželo v konkursu.*

Předpokladem úspěchu odpůrčí žaloby je, že právní úkon byl učiněn v době, kdy se dlužník nacházel v úpadku nebo který k úpadku dlužníka vedl. Lze konstatovat, že dlužník s ekonomickými problémy, který následně skončí v insolvenčním řízení, takřka vždy uhrazením celé splátky učiní zvýhodnění oproti ostatním věřitelům, neboť dluh (splátku) uhradí v plné výši.

Insolvenční zákon v ustanovení § 241 odst. 5 písm. b) insolvenčního zákona zavádí výluky, podle které se o zvýhodňující právní úkon za určitých podmínek nejedná. Ustanovení zní následovně:

Zvýhodňujícím právním úkonem není:

*b) právní úkon učiněný za podmínek obvyklých v obchodním styku, na základě kterého dlužník obdržel přiměřené protiplnění nebo jiný přiměřený majetkový prospěch, a to za předpokladu, že nešlo o úkon učiněný ve prospěch osoby dlužníkovi blízké nebo osoby, která tvoří s dlužníkem koncern, a že **osoba, v jejíž prospěch byl úkon učiněn, nemohla ani při náležitě pečlivosti poznat, že dlužník je v úpadku, nebo že by tento úkon mohl vést k úpadku dlužníka***

K poslednímu požadavku, kdy příjemce musí vynaložit „náležitou pečlivost“, se detailně zabýval Nejvyšší soud. Stalo se tak v rozsudku ze dne 29.8.2019, sp. zn. KSBR 29 INS 2921/2012, 70/29 ICm 2629/2013, 29 ICdo 149/2017 (dále jen „**Rozsudek**“).

Nejvyšší soud v Rozsudku nejprve odkázal na svou judikaturu[3], ve které dovedl, že měřítko „náležité pečlivosti“ je třeba vykládat tak, že příjemce plnění je povinen vyvinout ke zjištění rozhodných skutečností takové úsilí, které by v obdobné situaci vyvinula jiná rozumně pečlivá osoba. Je-li však nadána odbornými znalostmi, schopnostmi i dovednostmi, lze z požadavku náležité péče dovést, že je povinností takové osoby své znalosti, schopnosti či dovednosti (v rámci svých možností) využít.

Nejvyšší soud v Rozsudku dovedl, že úvěrové instituce (typově právě banky) patří pro účely zkoumání náležité pečlivosti při realizaci úvěrového k subjektům nadaným odbornými znalostmi a schopnostmi, pro něž platí povinnost takové své znalosti a schopnosti také využít. Banky, jakož i jiné specializované úvěrující subjekty proto musí používat své odborné schopnosti při posuzování toho, zda se dlužník v době úhrady splátek úvěru nachází v úpadku.

Z tohoto důvodu je pro banky nebezpečné ujednání, kterým dlužníku ukládají, aby v pravidelných intervalech bance předkládal své hospodářské výkazy. Nejvyšší soud sice odmítl paušální závěr, že samotné ujednání tohoto typu by prolamovalo výjimku dle § 241 odst. 5 písm. b) insolvenčního zákona. Nicméně požaduje, aby se v řízení po skutkové stránce zkoumalo, zda tato povinnost byla skutečně plněna a zda tedy banka zjistila či mohla zjistit, že zde jsou skutečnosti nasvědčující zhoršujícímu se ekonomickému stavu dlužníka.

Nejvyšší soud dále v Rozsudku dovozuje, že zhoršení platební morálky dlužníka (prodlení se splátkami úvěru) je jedním z rizikových faktorů nasvědčujících zhoršující se ekonomickému stavu dlužníka, na který musí banka reagovat.

Z Rozsudku vyplývá pro banky a specializované úvěrující subjekty povinnost zkoumat s náležitou péčí při každém přijetí splátky úvěru, zda se dlužník nenachází v úpadku nebo že splátka nepovede k úpadku dlužníka. Při nedodržení této povinnosti se věřitel z úvěrového vztahu vystavuje riziku napadení splátek úvěru odpůřčí žalobou insolvenčním správcem.

Lze očekávat, že Rozsudek ovlivní konstrukci úvěrových smluvních dokumentací i chování věřitelů z úvěrových smluv.

JUDr. Jiří Voda, LL.M.,
advokát a insolvenční správce

[AK Voda s.r.o.](#)

Sokolovská 85/104
186 00 Praha 8

Tel. +420 211 222 630

[1] Např. Handlar, J.: Zánik závazků dohodou v občanském a obchodním právu, 1 . vydání, Praha: C.H.Beck, 2010, s. 40.

[2] rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27.2.2014, sp. zn. 29 Cdo 677/2011

[3] rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29.8.2017, sp. zn. 29 ICdo 82/2015

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Flotilová novela: Kdo a kdy musí nově získat licenci k distribuci pojištění?](#)
- [Novinky z české a evropské regulace finančních institucí za měsíc březen 2026](#)
- [Převodní ceny v judikatuře a sporech se správcem daně](#)
- [Nový daňový režim ESOP v České republice od roku 2026. Posun k ekonomické realitě a mezinárodním standardům?](#)
- [Preventivně-sankční funkce náhrady nemajetkové újmy za porušení osobnostních práv pohledem Ústavního soudu](#)
- [SCHEJBAL& PARTNERS stáli u získání jedné z prvních licencí dle MiCA v ČR](#)
- [Mezinárodní dožádání a lhůta pro stanovení daně: kritéria účelnosti, věcnosti a včasnosti v judikatuře](#)
- [Prověřování zahraničních investic a kybernetická regulace: řízená služba jako nová transakční proměnná](#)
- [Nová úprava kvalifikovaných zaměstnaneckých opcí](#)
- [Silná koruna: jaké dopady má posilující koruna na české firmy](#)
- [Novinky z české a evropské regulace finančních institucí za měsíc únor 2026](#)